

بررسی عناصر نوشتاری بر روی آثار شیشه‌ای ایران و مصر در قرون ۷-۳ ه.ق

تاریخ دریافت: ۹۹/۱۰/۲۴

تاریخ پذیرش: ۹۹/۱۲/۲۶

کد مقاله: ۶۶۵۶۷

معصومه زمانی سعدآبادی^۱، فرنوش شمیلی^{۲*}

چکیده

هنر شیشه‌گری با استقرار اسلام در ایران و مصر دوره‌ای از تحول و شکوفایی را گذراند، به طوری که آثار شیشه‌ای بر جای مانده طی قرون ۷-۳ ه.ق از شاهکارهای هنر ایران و مصر در ساخت و تزیین شیشه محسوب می‌شوند. در تزیین این آثار از عناصر نوشتاری، هندسی، گیاهی، جانوری و انسانی استفاده شده است. این پژوهش با هدف بررسی و تبیین وجوه بصری و بیانی عناصر نوشتاری آثار شیشه‌ای ایران و مصر صورت پذیرفته است. بنابراین سوال پژوهش حاضر این است که عناصر نوشتاری آثار شیشه‌ای ایران و مصر در قرون ۷-۳ ه.ق حاوی چه مضامینی بوده و با کدام شیوه و تکنیک اجرا شده‌اند؟ روش تحقیق توصیفی-تحلیلی بوده و اطلاعات از طریق منابع کتابخانه‌ای گردآوری شده است. ۷۲۵ اثر شیشه‌ای ایران و مصر در قرون مذکور به عنوان جامعه پژوهش تعریف شده که از این میان ۲۸ اثر به روش نمونه‌گیری غیرتصادفی هدفمند انتخاب و تحلیل شده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد آثار شیشه‌ای ایران حاوی مضامین دعایی به خط کوفی بوده که با شیوه نقوش قالبی، تراش و کامتو اجرا شده است. علاوه بر دعای خیر، اسامی سفارش‌دهندگان به شیوه‌های تراش، حکاکی، نقوش قالبی، زرین‌فام و مینای روی شیشه بر روی آثار شیشه‌ای مصر نقش بسته است.

واژگان کلیدی: عناصر نوشتاری، هنر شیشه‌گری ایران، هنر شیشه‌گری مصر.

۱- دانش آموخته کارشناسی ارشد پژوهش هنر، دانشگاه هنر اسلامی تبریز، تبریز، ایران.

۲- استادیار دانشگاه هنر اسلامی تبریز، تبریز، ایران. (نویسنده مسئول) f.shamili@tabriziau.ac.ir